Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kuues koda)

6. märts 2025 *

Liikmesriigi kohustuste rikkumine – ELTL artikkel 258 – Liidu õiguse rikkumisest teavitavate isikute kaitse – Direktiiv (EL) 2019/1937 – Artikli 26 lõiked 1 ja 3 – Ülevõtmata jätmine ja ülevõtmismeetmetest teatamata jätmine – ELTL artikli 260 lõige 3 – Põhisumma väljamõistmise nõue – Karistuse suuruse kindlaksmääramise kriteeriumid – Raskuskoefitsiendi automaatne kohaldamine

Kohtuasi C-155/23,

mille ese on ELTL artikli 258 ja artikli 260 lõike 3 alusel 14. märtsil 2023 esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi,

Euroopa Komisjon, esindajad: J. Baquero Cruz ja A. Tokár,

hageja,

versus

Ungari, esindaja: M. Z. Fehér,

kostja,

EUROOPA KOHUS (kuues koda),

koosseisus: Euroopa Kohtu asepresident T. von Danwitz kuuenda koja presidendi ülesannetes, kohtunikud A. Kumin ja I. Ziemele (ettekandja),

kohtujurist: N. Emiliou,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: ungari.

kohtuotsuse

1 Euroopa Komisjon palub oma hagis Euroopa Kohtul:

– tuvastada, et kuna Ungari ei võtnud vastu õigus- ja haldusnorme, mis on vajalikud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2019. aasta direktiivi (EL) 2019/1937 liidu õiguse rikkumisest teavitavate isikute kaitse kohta (ELT 2019, L 305, lk 17) järgimiseks ega teatanud neist komisjonile, on see liikmesriik rikkunud nimetatud direktiivi artikli 26 lõigetest 1 ja 3 tulenevaid kohustusi;

– mõista Ungarilt komisjonile välja põhisumma, mis vastab kahest järgmisest summast suuremale:

  – 3500 eurot päevas, mis korrutatakse nende päevade arvuga, mis jäävad direktiivi 2019/1937 ülevõtmiseks selles direktiivis ette nähtud tähtaja möödumisele järgneva päeva ja rikkumise lõpetamise päeva, või kui rikkumist ei ole lõpetatud, siis käesolevas kohtuasjas kohtuotsuse kuulutamise päeva vahele;

  – minimaalne põhisumma 980 000 eurot;

– juhul, kui esimeses taandes tuvastatud rikkumine vältab kuni käesolevas kohtuasjas kohtuotsuse kuulutamiseni, kohustada Ungarit tasuma karistusmakse 13 650 eurot iga viivitatud päeva kohta alates selle kohtuotsuse kuulutamise kuupäevast kuni kuupäevani, mil Ungari täidab direktiivist 2019/1937 tulenevad kohustused, ja

– mõista kohtukulud välja Ungarilt.

Õiguslik raamistik

Direktiiv 2019/1937

2 Direktiivi 2019/1937 põhjendustes 1 ja 33 on märgitud:

„(1) […] [S]ageli ei julge potentsiaalsed rikkumisest teavitajad oma muredest või kahtlustest survemeetmete hirmus teatada. Sellega seoses tunnistatakse rikkumisest teavitajatele tasakaalustatud ja tõhusa kaitse tagamise olulisust üha suuremal määral nii [Euroopa L]iidu kui ka rahvusvahelisel tasandil.

[…]

(33) Rikkumisest teavitavad isikud eelistavad tavaliselt asutusesisest teavitamist, välja arvatud juhul, kui neil on põhjust teavitada asutuseväliselt. Empiirilised uuringud näitavad, et enamik rikkumisest teavitajaid teevad seda asutusesiseselt ehk organisatsioonis, kus nad töötavad. Asutusesisene teavitamine on samuti parim viis tagamaks, et teave jõuab nende isikuteni, kes saavad aidata kaasa avalikku huvi ohustavate riskide varajasele ja tõhusale kõrvaldamisele. Samal ajal peaks rikkumisest teavitaval isikul olema võimalik valida kõige asjakohasem teavitamiskanal olenevalt juhtumi konkreetsetest asjaoludest. […]“.

3 Direktiivi artiklis 1 on sätestatud:

„Käesoleva direktiivi eesmärk on parandada liidu õiguse ja poliitika rakendamist teatud valdkondades, kehtestades liidu õiguse rikkumisest teavitavate isikute kõrgetasemeliseks kaitsmiseks ühised miinimumstandardid.“

4 Direktiivi artikkel 8 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Liikmesriigid tagavad, et era- ja avaliku sektori juriidilised isikud loovad asutusesiseseks teavitamiseks ja järelmeetmete võtmiseks kanalid ja menetlused, pärast konsulteerimist ja kokkuleppel sotsiaalpartneritega, kui see on liikmesriigi õiguses ette nähtud.

[…]

9. Lõiget 1 kohaldatakse kõigile avaliku sektori juriidilistele isikutele, sealhulgas neile kuuluvatele või nende poolt kontrollitavatele üksustele.

[…]“.

5 Direktiivi artikli 23 lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid näevad ette tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad karistused, mida kohaldatakse füüsiliste ja juriidiliste isikute suhtes, kes:

[…]

c) algatavad artiklis 4 osutatud isikute vastu pahatahtlikke menetlusi;

[…]“.

6 Direktiivi 2019/1937 artiklis 26 on ette nähtud:

„1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 17. detsembriks 2021.

[…]

3. Kui liikmesriigid võtavad vastu lõigetes 1 ja 2 osutatud normid, lisavad nad nende ametlikul avaldamisel nendesse või nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid. Nad edastavad kõnealuste normide teksti viivitamata komisjonile.“

2023. aasta teatis

7 Komisjoni teatise 2023/C 2/01 „Rahalised karistused rikkumismenetluses“ (ELT 2023, C 2, lk 1; edaspidi „2023. aasta teatis“) punkt 3 käsitleb „karistusmakset“ ja punkt 4 „põhisummat“.

8 2023. aasta teatise punktis 3.2, mis käsitleb raskuskoefitsiendi kohaldamist päevamääraga karistusmakse arvutamisel, on märgitud:

„Raske rikkumisega on alati tegemist siis, kui liikmesriik […] jätab teatamata seadusandliku menetluse kohaselt vastu võetud direktiivi ülevõtmise meetmetest. Selleks et kohandada karistus juhtumi konkreetsete asjaoludega, määrab komisjon raskuskoefitsiendi järgmise kahe parameetri alusel: nende liidu õigusnormide tähtsus, mida rikuti või mis jäeti üle võtmata, ning rikkumise mõju üld- ja erihuvidele.

[…]“.

9 Teatise punktis 3.2.2 on ette nähtud:

„[ELTL] artikli 260 lõike 3 alusel esitatud hagide puhul kohaldab komisjon ülevõtmismeetmetest teatamata jätmise korral süstemaatiliselt raskuskoefitsienti 10. Õigusriigi põhimõtte austamisel põhinevas liidus tuleb kõiki seadusandliku menetluse kohaselt vastuvõetud direktiive pidada võrdselt tähtsaks ja liikmesriigid peavad need täielikult üle võtma direktiivis sätestatud tähtaja jooksul.

Juhul kui ülevõtmismeetmetest teatatakse ainult osaliselt, tuleb võtta arvesse seda, millises ulatuses on direktiiv üle võtmata, kui määratakse raskuskoefitsient, mis on väiksem kui 10. Lisaks võib arvesse võtta rikkumise mõju üld- ja erihuvidele […]“.

10 Teatise punkt 3.3 „Kestuskoefitsiendi kohaldamine“ on sõnastatud järgmiselt:

„[…]

Kestuskoefitsienti väljendatakse kordajana vahemikus 1–3. See arvutatakse määraga 0,10 kuus alates esimese kohtuotsuse kuupäevast või asjaomase direktiivi ülevõtmistähtaja möödumise kuupäevale järgnevast päevast.

[…]“.

11 Teatise punktis 3.4 „Liikmesriigi maksevõime“ on ette nähtud:

„[…]

Hoiatava mõju saavutamiseks vajalik karistusmäär sõltub liikmesriigi maksevõimest. Hoiatavat mõju kajastab tegur n. See on määratletud kui [järgmise kahe näitaja kaalutud geomeetriline keskmine:] asjaomase liikmesriigi sisemajanduse koguprodukt[…] (SKP) […] võrreldes liikmesriikide keskmise SKPga (kaal[kaks]) ja asjaomase liikmesriigi rahvaarv[…] võrreldes liikmesriikide [keskmise rahvaarvuga] (kaal üks). [täpsustatud sõnastus] See näitab asjaomase liikmesriigi maksevõimet võrreldes teiste liikmesriikide maksevõimega:

$$\text{n factor} = \left(\frac{\text{GDP}_\text{n}}{\text{GDP}_\text{avg}}\right)^{2/3} \times \left(\frac{\text{Pop}_\text{n}}{\text{Pop}_\text{avg}}\right)^{1/3}$$

[…]

[K]omisjon [on] otsustanud vaadata läbi teguri n arvutamise meetodi, mis nüüdsest põhineb esiteks liikmesriigi SKP-l ja teiseks tema elanike arvul kui demograafilisel kriteeriumil, mis võimaldab säilitada mõistliku liikmesriikidevahelise erinevuse. Kui teguri n arvutamisel moodustab ühe kolmandiku liikmesriigi rahvaarv, siis vähendab see liikmesriikide tegurite n erinevust mõistlikul määral võrreldes üksnes liikmesriikide SKP-l põhineva arvutusega. Samuti suurendab see teguri n arvutamise stabiilsust, kuna rahvaarv tõenäoliselt ei muutu märkimisväärselt igal aastal. Seevastu võivad liikmesriigi SKP kõikumised aastate lõikes olla suuremad, eriti majanduskriisi ajal. Samal ajal moodustab liikmesriigi SKP teguri n arvutamisel endiselt kaks kolmandikku ja on endiselt peamine tegur, et hinnata tema maksevõimet.

[…]“.

12 2023. aasta teatise punktis 4.2 on põhisumma arvutamise meetodit täpsustatud järgmiselt:

„Põhisumma arvutatakse üldjoontes sarnaselt karistusmakse arvutamise meetodiga, see tähendab:

– kindla suurusega summa korrutatakse raskuskoefitsiendiga,

– tulemus korrutatakse teguriga n,

– tulemus korrutatakse rikkumise kestuse päevade arvuga […]

[…]“.

13 Teatise punktis 4.2.1 on ette nähtud:

„Põhisumma arvutamiseks korrutatakse päevasumma rikkumise kestusega päevades. Rikkumise kestus päevades määratakse kindlaks järgmiselt:

[…]

– [ELTL] artikli 260 lõike 3 alusel esitatud hagide puhul on see nende päevade arv, mis jääb asjaomase direktiivi ülevõtmistähtaja möödumise kuupäevale järgneva päeva ja rikkumise lõppemise kuupäeva vahele, või juhul, kui rikkumist ei lõpetata, siis [ELTL] artikli 260 alusel tehtud kohtuotsuse kuulutamise kuupäeva vahele.

[…]“.

14 Teatise punktis 4.2.2 on märgitud:

„Põhisumma arvutamisel kasutab komisjon sama raskuskoefitsienti ja tegurit n kui karistusmakse arvutamisel […]

Põhisumma arvutamisel kasutatav kindla suurusega summa on väiksem kui karistusmaksete puhul. […]

Põhisumma arvutamisel kasutatav kindla suurusega summa on sätestatud I lisa punktis 2.

[…]“.

15 Teatise I lisa „Euroopa Liidu Kohtule esitatavate rahaliste karistuste kindlaksmääramiseks kasutatavad andmed“ punktis 2 on ette nähtud, et 2023. aasta teatise punktis 4.2.2 nimetatud kindla suurusega summa, mida kasutatakse põhisumma arvutamisel, on 1000 eurot päevas ehk kolmandik karistusmakse arvutamisel kasutatavast kindla suurusega summast, ning punktis 3 on märgitud, et tegur n on Ungari puhul 0,35. I lisa punktis 5 on täpsustatud, et selle liikmesriigi jaoks kindlaks määratud minimaalne põhisumma on 980 000 eurot.

Kohtueelne menetlus ja menetlus Euroopa Kohtus

16 Komisjon saatis 27. jaanuaril 2022 Ungarile ametliku kirja, milles heitis viimasele ette, et ta ei olnud komisjonile teatanud õigus- ja haldusnormidest, mis on vajalikud, et järgida direktiivi 2019/1937, mille ülevõtmise tähtaeg möödus 17. detsembril 2021. Ungari teatas oma 18. märtsi ja 3. mai 2022. aasta vastustes komisjonile, et nõutavad sätted on väljatöötamisel, kuna selle direktiivi riigisisesesse õigusesse ülevõtmiseks on vaja välja töötada uus seadus ja halduse üldakt valitsuse dekreedi vormis. Seaduse väljakuulutamine oli kavandatud 2022. aasta novembri lõpuks.

17 Kuna direktiivi 2019/1937 ülevõtmisest hiljem ei teatatud, saatis komisjon 22. juulil 2022 Ungarile põhjendatud arvamuse, milles palus tal täita direktiivist tulenevad kohustused kahe kuu jooksul alates arvamuse kättesaamisest.

18 Ungari teatas 13. septembril 2022 komisjonile 2013. aasta CLXV seadusest avalikes huvides esitatud kaebuste ja teavitamise kohta ning valitsuse dekreedist nr 50/2013 (II.25) avaliku halduse asutuste usaldusväärsuse haldamise süsteemi ja sidusrühmade ärakuulamise korra kohta kui sätetest, mis võimaldavad direktiivi 2019/1937 osaliselt üle võtta.

19 Ungari märkis oma 15. septembri 2022. aasta vastuses põhjendatud arvamusele, et selle direktiivi täielikku ülevõtmist võimaldava seaduse eelnõu väljatöötamine on käimas.

20 Kuna komisjon leidis, et see liikmesriik ei olnud oma kohustusi ikka veel täitnud, otsustas ta 14. märtsil 2023 esitada Euroopa Kohtule käesoleva hagi.

21 Euroopa Kohtu presidendi 7. jaanuari 2024. aasta otsusega peatati käesolev menetlus kuni kohtuasjas C-147/23 kohtuotsuse kuulutamiseni. Pärast 25. aprilli 2024. aasta kohtuotsuse komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv) (C-147/23, EU:C:2024:346) kuulutamist jätkati käesolevas kohtuasjas menetlust Euroopa Kohtu presidendi sama päeva otsuse alusel.

22 Komisjon teatas 30. septembri 2024. aasta dokumendiga Euroopa Kohtule, et direktiivi 2019/1937 ülevõtmist Ungari poolt võib pidada lõpetatuks 24. juulil 2023, mil jõustusid 2023. aasta XXV seadus kaebusi, avalikes huvides teatamist ja rikkumisest teavitajaid käsitlevate õigusnormide kohta ning valitsuse 8. juuni 2023. aasta dekreet nr 225/2023, millega määratakse valitsusasutused, kes on kohustatud looma eraldi süsteemi kuritarvitustest teavitamiseks. Seetõttu loobus institutsioon esiteks osaliselt oma hagist, loobudes karistusmakse määramise nõudest, ning teiseks kohandas liikmesriigilt põhisumma väljamõistmise nõuet nii, et põhisumma on 2 040 500 eurot.

Hagi

Liikmesriigi kohustuste rikkumine vastavalt ELTL artiklile 258

Poolte argumendid

23 Komisjon tuletab meelde, et ELTL artikli 288 kolmanda lõigu kohaselt on liikmesriigid kohustatud võtma vastu direktiivide riigisisesesse õiguskorda ülevõtmise tagamiseks vajalikud õigusnormid nendes direktiivides ette nähtud tähtaja jooksul ning teatama talle viivitamata nendest õigusnormidest.

24 Nimetatud institutsioon täpsustab, et nende kohustuste mis tahes rikkumise esinemist tuleb hinnata olukorra alusel, mis valitses liikmesriigis viimasele saadetud põhjendatud arvamuses määratud tähtaja lõpul.

25 Käesoleval juhul ei võtnud Ungari aga neid norme vastu ega teatanud komisjonile nende vastuvõtmisest enne 22. juuli 2022. aasta põhjendatud arvamuses määratud tähtaja möödumist.

26 Ungari märgib, et 2023. aasta XXV seadus avaldati 25. mail 2023 ja see jõustus 60. päeval pärast seda kuupäeva. Ta täpsustab, et sel kuupäeval pidi jõustuma ka valitsuse dekreet nr 225/2023, mis võeti vastu 2023. aasta XXV seaduses sätestatud volitusnormi alusel. Liikmesriik väidab samuti, et ta võttis meetmeid, et teatada komisjonile sellest seadusest kohe pärast selle avaldamist, st 26. mail 2023. Seetõttu leiab Ungari, et direktiivi 2019/1937 ülevõtmine viidi selle seaduse ja sellega seotud valitsuse dekreedi nr 225/2023 jõustumise kuupäeval lõpule, mistõttu tuleb komisjoni hagi jätta rahuldamata.

27 Teise võimalusena tuletab Ungari meelde, et kohtueelses menetluses teatas ta komisjonile 2013. aasta CLXV seadusest kui direktiivi 2019/1937 osalise ülevõtmise meetmest. Tuginedes 16. juuli 2020. aasta kohtuotsusele komisjon *vs.* Iirimaa (rahapesuvastane võitlus) (C-550/18, EU:C:2020:564), väidab Ungari sellega seoses, et asjaolu, et teatatud riigisisestes õigusnormides puudub viide sellele direktiivile, ei takista nende arvessevõtmist osalise ülevõtmise meetmetena, kuna viide nimetatud direktiivile kujutab endast pelka formaalsust.

28 Komisjon märgib oma repliigis, et 2023. aasta XXV seadus ja valitsuse dekreet nr 225/2023, millest Ungari talle direktiivi 2019/1937 ülevõtmist võimaldavate sätetena teatas, ei olnud repliigi esitamise päevaks ehk 12. juuliks 2023 jõustunud.

29 Pealegi, mis puudutab kehtivate õigusaktide sätteid, millest Ungari kohtueelse menetluse käigus teatas, siis märgib komisjon, et liikmesriik ei ole talle edastanud ühtegi vastavustabelit. Selline dokument on aga seda olulisem, et teatatud sätted tulenevad ulatuslikest ja üldistest õigusaktidest ning need üksi ei võimalda komisjonil hinnata nende asjakohasust direktiivi 2019/1937 sätete ülevõtmise meetmetena.

30 Igal juhul tuletab komisjon meelde, et direktiivi ülevõtmine peab tulenema konkreetsest aktist, mis sisaldab viidet sellele direktiivile. Tegemist ei ole pelga formaalsusega, kuna selline viide võimaldab ülevõtmismeetmest tulenevate õiguste saajatel teada meetme päritolu ja sellest tulenevaid tagajärgi.

31 Ungari märgib oma vasturepliigis, et ta edastas 14. juunil 2023 komisjonile vastavustabeli, milles olid ära näidatud riigisisesed õigusnormid, mille eesmärk oli direktiiv 2019/1937 üle võtta.

32 Lisaks ei saa komisjon järeldada, et direktiivi ei ole üle võetud või ülevõtmissätetest ei ole üldse teatatud, üksnes põhjusel, et talle teatatud sätted ei sisalda viidet sellele direktiivile.

33 Lõpuks märgib liikmesriik oma 4. novembri 2024. aasta seisukohtades vastuseks komisjoni 30. septembri 2024. aasta lisanõuetele, et komisjon ei saa jääda oma nõude juurde mõista sellelt liikmesriigilt välja põhisumma, arvestades erinevaid direktiivi 2019/1937 ülevõtmise akte, millest teatati talle enne 2023. aasta XXV seaduse ja valitsuse dekreedi nr 225/2023 vastuvõtmist.

Euroopa Kohtu hinnang

34 Direktiivi 2019/1937 artikli 26 lõike 1 kohaselt pidid liikmesriigid jõustama direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 17. detsembriks 2021. Lisaks on direktiivi artikli 26 lõikes 3 täpsustatud, et kui liikmesriigid võtavad need normid vastu, lisavad nad nende ametlikul avaldamisel nendesse või nende juurde viite kõnealusele direktiivile. Peale selle pidid liikmesriigid artikli 26 lõike 3 kohaselt edastama komisjonile nende riigisiseste normide teksti.

35 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb liikmesriigi kohustuste rikkumise esinemist hinnata komisjoni põhjendatud arvamuses määratud tähtaja lõpul liikmesriigis valitsenud olukorra alusel ja hiljem toimunud muutusi ei saa Euroopa Kohus arvesse võtta (25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika).

36 Euroopa Kohus on ka korduvalt otsustanud, et kui direktiivis on sõnaselgelt ette nähtud liikmesriikide kohustus tagada, et direktiivi ülevõtmiseks vajalikud normid sisaldavad viidet sellele direktiivile või et normide ametlikul avaldamisel lisatakse nende juurde viide sellele direktiivile, on igal juhul vaja, et liikmesriigid võtaksid vastu konkreetse akti direktiivi ülevõtmiseks (14. märtsi 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Läti (Euroopa elektroonilise side seadustik), C-454/22, EU:C:2024:235, punkt 33 ja seal viidatud kohtupraktika).

37 Olles käesolevas asjas tuvastanud, et Ungari ei olnud talle teatanud direktiivi 2019/1937 ülevõtmiseks vajalikest sätetest, saatis komisjon 22. juulil 2022 sellele liikmesriigile põhjendatud arvamuse, milles palus tal täita arvamuses nimetatud kohustused kahe kuu jooksul alates arvamuse kättesaamisest.

38 Nagu nähtub Ungari poolt käesolevas menetluses esitatud kostja vastusest ja vasturepliigist, ei olnud see liikmesriik nimetatud tähtaja möödumisel neid sätteid vastu võtnud ega seega ka neist komisjonile teatanud.

39 Ungari teatas tõepoolest 13. septembril 2022 komisjonile 2013. aasta CLXV seadusest avalikes huvides esitatud kaebuste ja teavitamise kohta ning valitsuse dekreedist nr 50/2013 (II.25) kui direktiivi 2019/1937 osalise ülevõtmise meetmetest. Lisaks märkis liikmesriik oma vastuses põhjendatud arvamusele, et selle direktiivi ülevõtmise seaduse eelnõu väljatöötamine on käimas.

40 Esiteks tuleb siiski asuda seisukohale, et teatades, et direktiivi 2019/1937 ülevõtmine peaks lõpule viidama 2023. aastal, tunnistab Ungari, et seda direktiivi ei olnud riigisisesesse õigusesse täielikult üle võetud ei direktiivi artikli 26 lõikes 1 ette nähtud tähtaja möödumisel, st 17. detsembriks 2021, ega põhjendatud arvamuses määratud tähtaja möödumisel, st 22. septembriks 2022.

41 Mis puudutab teiseks riigisisese õiguse sätteid, millest teatati komisjonile kohtueelse menetluse käigus, siis võttes arvesse käesoleva kohtuotsuse punktis 36 viidatud kohtupraktikat, ei piisa asjaolust, et liikmesriigi õigus, mis kehtis enne direktiivi 2019/1937 jõustumist, oli selle riigi sõnul juba direktiiviga kooskõlas, selleks, et välistada liikmesriigi kohustus nimetatud direktiiv oma õiguskorda üle võtta ja et seega niisugust rikkumist põhjendada (14. märtsi 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Läti (Euroopa elektroonilise side seadustik), C-454/22, EU:C:2024:235, punkt 42).

42 Nimelt väärib meeldetuletamist, et direktiivi sätted tuleb ellu viia vaieldamatu sunnijõuga ning nõutava konkreetsuse, täpsuse ja selgusega, et oleks täidetud õiguskindluse nõue, mille kohaselt peab juhul, kui direktiivi eesmärk on luua õigusi eraõiguslikele isikutele, olema õigustatud isikutel võimalik teada saada kõigist oma õigustest (12. mai 2022. aasta kohtuotsus U. I. (kaudne tolliesindaja), C-714/20, EU:C:2022:374, punkt 59).

43 Kuna aga kohtueelses menetluses Ungari poolt teatatud riigisisese õiguse sätetes ei ole ühtegi viidet direktiivile 2019/1937, ei saa neid pidada eelmises punktis täpsustatud nõuetele vastavaks.

44 Seetõttu tuleb tõdeda, et kuna Ungari ei olnud 22. juuli 2022. aasta põhjendatud arvamuses määratud tähtaja möödumisel vastu võtnud direktiivi 2019/1937 järgimiseks vajalikke õigus- ja haldusnorme ning oli seega jätnud komisjonile neist normidest teatamata, on see liikmesriik rikkunud direktiivi artikli 26 lõigetest 1 ja 3 tulenevaid kohustusi.

ELTL artikli 260 lõike 3 alusel esitatud nõue

Poolte argumendid

45 Põhisumma suuruse kindlaksmääramisel tugineb komisjon 2023. aasta teatise punktis 2 osutatud üldpõhimõtetele ning sama teatise punktides 3 ja 4 sätestatud arvutusmeetodile. Täpsemalt märgib komisjon, et selle rahalise karistuse suuruse kindlaksmääramine peab põhinema sellistel aluskriteeriumidel nagu rikkumise raskus, kestus ja vajadus tagada karistuse hoiatav toime selleks, et rikkumine ei korduks.

46 Mis puudutab esimesena rikkumise raskust, siis märgib komisjon, et 2023. aasta teatise alusel kohaldatav koefitsient jääb vahemikku 1–20. Komisjon täpsustab, et teatise punkti 3.2.2 kohaselt kohaldab ta direktiivi ülevõtmise sätetest teatamise kohustuse täielikult täitmata jätmise korral süstemaatiliselt raskuskoefitsienti 10, sest direktiivi üle võtmata jätmine ja nendest sätetest teatamata jätmine on sama raskusastmega, olenemata asjasse puutuva direktiivi sätete laadist.

47 Mis puudutab teisena rikkumise kestust, siis märgib komisjon, et põhisumma arvutamisel võrdub see nende päevade arvuga, mil rikkumine vältas. Kestus arvutatakse 2023. aasta teatise punkti 4.2.1 kohaselt ja see vastab nende päevade arvule, mis jäävad direktiivi ülevõtmise tähtaja möödumisele järgneva päeva ja rikkumise lõppemise päeva vahele.

48 Mis puudutab kolmandana kriteeriumi, mis on seotud vajadusega tagada asjaomase liikmesriigi maksevõimet arvestades karistuse hoiatav toime, siis märgib komisjon, et seda väljendab tegur n, mis on iga liikmesriigi jaoks kindlaks määratud 2023. aasta teatise I lisa punktis 3. Selle arvutamise aluseks on asjaomase riigi SKP ja liidu liikmesriikide keskmise SKP suhe, mis on korrutatud

asjaomase riigi rahvaarvu ja liidu liikmesriikide keskmise rahvaarvu suhtega. Esimesele suhtarvule omistatakse kaal kaks kolmandikku, samas kui teisele omistatakse kaal üks kolmandik. Punkti 3 kohaselt on Ungari tegur n 0,35.

49 Seetõttu teeb komisjon 2023. aasta teatise punkti 4.2 alusel ettepaneku kohaldada raskuskoefitsienti 10 ja tegurit n suurusega 0,35. Nende kahe elemendi korrutis tuleb korrutada teatise I lisa punktis 2 kindlaks määratud põhisumma arvutamisel kasutatava kindla suurusega summaga, st 1000 euroga, mille tulemus on 3500 euro suurune summa, mis tuleb vastavalt teatise punktile 4.2.1 korrutada nende päevade arvuga, mil rikkumine vältas. Komisjon märgib, et põhisumma tuleb välja mõista tingimusel, et see on suurem kui 980 000 eurot, mis on 2023. aasta teatise I lisa punktis 5 Ungari jaoks sätestatud minimaalne põhisumma.

50 Ungari märgib kostja vastuses kõigepealt, et komisjoni ettepanekutes põhisumma suuruse kohta ei ole arvesse võetud esiteks seda, et 2023. aasta XXV seadus avaldati 25. mail 2023 ja pidi samamoodi nagu valitsuse dekreet nr 225/2023 jõustuma 24. juulil 2023, millega niisiis viidi direktiivi 2019/1937 ülevõtmine lõpule, ning teiseks seda, et kohtueelse menetluse käigus teatati komisjonile kehtivate õigusaktide osadest, mis tagasid direktiivi osalise ülevõtmise.

51 Seejärel rõhutab Ungari kergendava asjaoluna, et käesolev hagi on esimene tema suhtes ELTL artikli 260 lõike 3 alusel algatatud liikmesriigi kohustuste rikkumise menetlus.

52 Lõpuks annab asjaolu, et paljud liikmesriigid viivitasid direktiivi 2019/1937 ülevõtmisega, tunnistust olulistest raskustest, mis riigisisestes õiguskordades tekkisid riigisiseste ülevõtmissätete vastuvõtmisel.

53 Ungari palub esimese võimalusena jätta komisjoni nõuded rahuldamata ja teise võimalusena vähendada väljapakutud põhisumma suurust.

54 Komisjon rõhutab oma repliigis, et kuna Ungari ei esitanud talle vastavustabelit ajal, kui ta teatas oma kehtivate õigusaktide osadest, mis kujutavad endast direktiivi 2019/1937 osalise ülevõtmise meetmeid, ei ole tal võimalik nende meetmete asjakohasust hinnata.

55 Lisaks, kuna rahalised karistused tuleb kindlaks määrata objektiivsete kriteeriumide alusel, väidab see institutsioon, et Ungari poolt kostja vastuses esitatud asjaolud ei saa anda alust väljapakutud rahaliste karistuste suuruse vähendamiseks.

56 Oma vasturepliigis märgib Ungari, et komisjon ei või rahaliste karistuste suuruse kindlaksmääramisel jätta arvesse võtmata kehtivaid õigusnorme, millest ta on komisjonile teatanud. Komisjoni lähenemisviis pärsib liikmesriikide tahet teha riigisisesed sätted, mis on küll direktiivi vastuvõtmisest varasemad, kuid tagavad selle vähemalt osalise ülevõtmise, kindlaks ja teatada neist sätetest enne direktiivi täielikku ülevõtmist.

57 Neil põhjustel kordab Ungari oma nõuet esimese võimalusena jätta komisjoni hagi rahuldamata ja teise võimalusena vähendada väljapakutud põhisumma suurust.

58 Leides, et direktiiv 2019/1937 võeti täielikult üle 24. juulil 2023, muudab komisjon oma 30. septembri 2024. aasta lisanõuetes nõutava põhisumma suurust. Ta teeb ettepaneku asuda seisukohale, et nende päevade arv, mil rikkumine vältas, võrdub ajavahemikuga 18. detsembrist 2021 ehk direktiivi ülevõtmise tähtaja möödumisele järgnevast päevast kuni 23. juulini 2023 ehk päevani, mis eelnes ülevõtmismeetmete jõustumise kuupäevale. Sellest

tuleneb, et väljapakutud päevasumma 3500 eurot (10 × 0,35 × 1000) tuleb korrutada nende päevade arvuga, mil rikkumine vältas, st 583 päevaga. Seega on nõutav põhisumma 2 040 500 eurot.

59 Ungari tuletab oma 4. novembri 2024. aasta seisukohtades nende nõuete kohta meelde oma vasturepliigis väljendatud seisukohta.

Euroopa Kohtu hinnang

60 ELTL artikli 260 lõike 3 esimeses lõigus on ette nähtud, et kui komisjon esitab ELTL artikli 258 alusel hagi Euroopa Kohtusse põhjendusega, et asjasse puutuv liikmesriik ei ole täitnud seadusandliku menetluse kohaselt vastu võetud direktiivi ülevõtmiseks vajalikest sätetest teatamise kohustust, võib komisjon juhul, kui ta peab seda sobivaks, näidata ära põhisumma või karistusmakse suuruse, mida ta peab asjaoludele vastavaks ja mille asjasse puutuv liikmesriik peab tasuma. ELTL artikli 260 lõike 3 teises lõigus on sätestatud, et kui Euroopa Kohus tuvastab rikkumise, võib ta asjasse puutuvale liikmesriigile määrata põhisumma või karistusmakse, mis ei ületa komisjoni määratud summat, kusjuures maksekohustus jõustub Euroopa Kohtu otsuses ettenähtud kuupäeval.

61 Kuna käesoleva kohtuotsuse punktist 44 nähtuvalt on tõendatud, et 22. juuli 2022. aasta põhjendatud arvamuses määratud tähtaja möödumisel ei olnud Tšehhi Vabariik vastu võtnud kõiki direktiivi 2019/1937 riigisisesesse õigusesse ülevõtmiseks vajalikke õigus- ja haldusnorme ega seega neist komisjonile teatanud, siis kuulub selliselt tuvastatud liikmesriigi kohustuste rikkumine ELTL artikli 260 lõike 3 kohaldamisalasse.

62 Lisaks väärib meeldetuletamist, et ELTL artikli 260 lõikes 3 sisalduva mehhanismiga taotletav eesmärk ei ole ainult motiveerida liikmesriike võimalikult kiiresti lõpetama kohustuste rikkumist, mis sellise normi puudumise korral võiks jääda püsima, vaid samuti lihtsustada ja kiirendada nende rahaliste karistuste määramise menetlust, mis puudutavad seadusandliku menetluse kohaselt vastu võetud direktiivi ülevõtmise riigisisestest sätetest teatamise kohustuse rikkumist (25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punkt 57 ja seal viidatud kohtupraktika).

63 Selle eesmärgi saavutamiseks on ELTL artikli 260 lõikes 3 ette nähtud muu hulgas põhisumma kui rahalise sanktsiooni määramine.

64 Põhisumma väljamõistmine põhineb nende tagajärgede hindamisel, mida liikmesriigi kohustuste täitmata jätmine tekitab asjasse puutuvatele era- ja avalikele huvidele eelkõige juhul, kui rikkumine on väldanud juba pikka aega (vt selle kohta 25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punkt 59 ja seal viidatud kohtupraktika).

65 Sellega seoses arvestab komisjon nõutavate rahaliste karistuste laadi ja suurust põhjendades enda vastu võetud suunistega, nagu need, mida sisaldavad tema teatised, mis küll ei ole Euroopa Kohtule siduvad, kuid aitavad tagada komisjoni tegevuse läbipaistvuse, ettenähtavuse ja õiguskindluse (25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punkt 60 ja seal viidatud kohtupraktika).

66 Mis puudutab põhisumma määramise otstarbekust, siis peab Euroopa Kohus igas tema menetluses olevas kohtuasjas juhtumi asjaolusid arvestades ning tema hinnangul vajalikust veenvuse ja hoiatavuse määrast lähtudes kindlaks määrama sobivad rahalised karistused, eelkõige selleks, et hoida ära liidu õiguse sarnaste rikkumiste kordumine (25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punkt 62 ja seal viidatud kohtupraktika).

67 Käesoleval juhul tuleb asuda seisukohale, et hoolimata asjaolust, et Ungari tegi kohtueelses menetluses komisjoni talitustega koostööd ja teatas talle oma kehtiva õiguse normidest, mis võivad kujutada endast direktiivi 2019/1937 teatud sätete ülevõtmist, viitab tuvastatud rikkumisega seotud õiguslike ja faktiliste asjaolude kogum sellele, et tulevikus sarnaste liidu õiguse rikkumiste kordumise tõhusaks ärahoidmiseks on vaja võtta selline hoiatav meede nagu põhisumma määramine. Kõigepealt teatas Ungari alles pärast 22. juuli 2022. aasta põhjendatud arvamuse saamist 13. septembril 2022 sellele institutsioonile oma riigisisese õiguse sätetest, mida ta pidas direktiivi teatud sätteid ülevõtvaks. Seejärel tuleb märkida, et teatamine leidis aset vaid mõni päev enne 22. juuli 2022. aasta põhjendatud arvamuses määratud tähtaja möödumist, kuigi sel kuupäeval teatatud sätted olid riigisiseses õiguskorras olemas juba enne direktiivi vastuvõtmist. Lõpuks ei võimaldanud teatatud sätted direktiivi tõhusalt, konkreetselt ja täielikult üle võtta, nagu on tõdetud käesoleva kohtuotsuse punktis 43.

68 Nimelt tuleb ühelt poolt märkida, et need sätted, millest teatati enne 22. juuli 2022. aasta põhjendatud arvamuses määratud tähtaja möödumist, ei sisaldanud viidet direktiivile 2019/1937. Ent on selge, et teade, mille liikmesriigid on vastavalt ELL artikli 4 lõikes 3 sätestatud lojaalse koostöö põhimõttele kohustatud esitama, peab aitama komisjonil täita tema ülesannet, mis ELL artikli 17 kohaselt seisneb aluslepingute sätete ja institutsioonide poolt aluslepingute alusel võetud sätete rakendamise tagamises. See teade peab seega sisaldama piisavalt selget ja täpset informatsiooni nende riigisiseste normide kohta, millega direktiiv üle võetakse. Nii peab teates, millele võib olla lisatud vastavustabel, olema üheselt ära näidatud, millised on need õigus- ja haldusnormid, mille abil liikmesriik on enda hinnangul täitnud direktiivist tulenevad erinevad kohustused. Sellise informatsiooni puudumise korral ei ole komisjonil aga võimalik kontrollida, kas liikmesriik on direktiivi tegelikult ja täies ulatuses rakendanud (8. juuli 2019. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Belgia (ELTL artikli 260 lõige 3 – kiired võrgud), C-543/17, EU:C:2019:573, punkt 51).

69 Teiselt poolt, nagu on meelde tuletatud käesoleva kohtuotsuse punktis 36, kui direktiivis on sõnaselgelt ette nähtud liikmesriikide kohustus tagada, et direktiivi ülevõtmiseks vajalikud normid sisaldavad viidet sellele direktiivile või et normide ametlikul avaldamisel lisatakse nende juurde viide sellele direktiivile, on igal juhul vaja, et liikmesriigid võtaksid vastu konkreetse akti direktiivi ülevõtmiseks.

70 Seega, kuna sätted, millest Ungari teatas enne 22. juuli 2022. aasta põhjendatud arvamuses määratud tähtaja möödumist, ei sisaldanud viidet direktiivile 2019/1937 ja neile ei olnud lisatud selgitavat dokumenti, ei saa neile tugineda, et seada käesoleval juhul põhisumma määramine kahtluse alla.

71 Mis puudutab põhisumma arvutamist, siis väärib meeldetuletamist, et ELTL artikli 260 lõike 3 kohaselt on ainult Euroopa Kohtul pädevus määrata liikmesriigile rahaline karistus. Selle sätte alusel algatatud menetluses on Euroopa Kohtul aga üksnes piiratud kaalutlusõigus, sest kui Euroopa Kohus tuvastab liikmesriigi kohustuste rikkumise, on talle siduvad komisjoni ettepanekud selle kohta, mis laadi rahalise karistuse ta võib määrata ja milline on selle karistuse

maksimaalne suurus, mille ta võib mõista (25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punkt 67 ja seal viidatud kohtupraktika).

72 Komisjoni ettepanekutega piiritletud kaalutlusõigust teostades on Euroopa Kohtu ülesanne määrata selle põhisumma suurus, mis võidakse liikmesriigile ELTL artikli 260 lõike 3 alusel määrata, kindlaks nii, et see oleks esiteks asjaoludele vastav ja teiseks toime pandud rikkumisega proportsionaalne. Sealjuures kuuluvad arvessevõetavate asjakohaste tegurite hulka eelkõige tuvastatud rikkumise raskus, ajavahemik, mille jooksul rikkumine vältas, ja asjaomase liikmesriigi maksevõime (25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punktid 68 ja 87 ning seal viidatud kohtupraktika).

73 Samuti väärib meeldetuletamist, et selle kaalutlusõiguse raames ei ole niisugused suunised nagu komisjoni teatised Euroopa Kohtule siduvad, vaid aitavad tagada komisjoni tegevuse läbipaistvuse, ettenähtavuse ja õiguskindluse, kui see institutsioon teeb Euroopa Kohtule ettepanekuid (25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punkt 69 ja seal viidatud kohtupraktika).

74 Käesoleval juhul tugines komisjon 2023. aasta teatisele, et põhjendada oma nõuet mõista Ungarilt välja põhisumma ja määrata kindlaks selle suurus.

75 Esimesena nähtub tuvastatud rikkumise raskuse kohta 2023. aasta teatise punktist 3.2, et komisjoni hinnangul loetakse seadusandliku menetluse kohaselt vastu võetud direktiivi ülevõtmise sätetest teatamata jätmist alati raskeks rikkumiseks. Järelikult on selle rikkumise puhul raskuskoefitsiendi 10 automaatne kohaldamine põhjendatud.

76 Ungari vaidlustab selle koefitsiendi suuruse ja selle automaatse kohaldamise tuvastatud rikkumise asjaoludel.

77 Sellega seoses tuleb meelde tuletada, et direktiivi täieliku ülevõtmise tagamiseks riigisiseste sätete vastuvõtmise kohustus ja nendest komisjonile teatamise kohustus on liikmesriikide peamised kohustused liidu õiguse täieliku tõhususe tagamisel, mistõttu tuleb nende kohustuste rikkumist käsitada kui ilmselgelt rasket rikkumist (25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punkt 72 ja seal viidatud kohtupraktika).

78 Käesoleval juhul tuleb rõhutada, et direktiiv 2019/1937 on liidu õiguse oluline instrument, kuna selle artikli 1 kohaselt koostoimes põhjendusega 1 on direktiiviga kehtestatud ühised miinimumstandardid, mis tagavad liidu õiguse rikkumisest teavitavatele isikutele kõrgetasemelise ning tasakaalustatud ja tõhusa kaitse valdkondades, milles sellised rikkumised võivad avalikku huvi eriti kahjustada. Kehtestades süsteemi nende isikute kaitseks, kes teavitavad liidu õiguse rikkumisest tööalases kontekstis, aitab see direktiiv nimelt ära hoida avalike huvide kahjustamist eriti tundlikes valdkondades, nagu riigihanked, rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamine, keskkonnakaitse või liidu finantshuvid. Seega on nimetatud direktiivi sätetes nii avaliku kui ka erasektori üksustele ette nähtud kohustus luua asutusesisesed teavituskanalid ning rikkumisteadete vastuvõtmise ja nendega seotud järelmeetmete menetlused, tagades samas liidu õiguse rikkumisest teavitavate isikute õigused ja tingimused, mille korral neil on õigus ette nähtud kaitsele (25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punkt 73).

79 Direktiivi 2019/1937 sätete ettenähtud tähtaja jooksul täies ulatuses üle võtmata jätmine kahjustab aga tingimata liidu õigust ning selle ühetaolist ja tõhusat kohaldamist, kuna liidu õiguse rikkumistest ei pruugita teada anda, kui sellistest rikkumistest teadlikud isikud ei ole võimalike survemeetmete eest kaitstud (25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punkt 74).

80 Samas peab liikmesriigile ELTL artikli 260 lõike 3 alusel määratavate rahaliste karistuste suurus olema asjaoludele vastav ja toime pandud rikkumisega proportsionaalne (25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punkt 75), nagu on mainitud käesoleva kohtuotsuse punktis 72.

81 Sel põhjusel on Euroopa Kohus leidnud, et sama raskuskoefitsiendi automaatne kohaldamine kõigil juhtudel, kui direktiivi ei ole täielikult üle võetud ja seega ei ole selle direktiivi ülevõtmise meetmetest teatatud, takistab paratamatult rahaliste karistuste suuruse kohandamist rikkumist iseloomustavatele asjaoludele ja proportsionaalsete karistuste määramist (25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punkt 76).

82 Sellega seoses on Euroopa Kohus täpsustanud, et eeldades, et direktiivi ülevõtmise meetmetest teatamise kohustuse rikkumist tuleb pidada sama raskusastmega rikkumiseks olenemata sellest, milline on asjaomane direktiiv, ei saa komisjon kohandada rahalisi karistusi vastavalt tagajärgedele, mida selle kohustuse täitmata jätmine tekitab era- ja avalikele huvidele, nagu on ette nähtud 2023. aasta teatise punktis 3.2.2 (25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punkt 77).

83 Käesolevas asjas väitis Ungari kostja vastuses, et enne 2023. aasta XXV seaduse ja valitsuse dekreedi nr 225/2023 vastuvõtmist olid tema õigusaktides olemas teatud õigusnormid, mis kaitsevad õiguse rikkumisest teavitavaid isikuid.

84 Nii teatas Ungari 12. juunil 2023 komisjonile 11 seadusest, mille kohta see liikmesriik väidab, et need võimaldasid direktiivi 2019/1937 teatud sätted üle võtta.

85 Neil asjaoludel tuleb tõdeda, et ei ole tõendatud, et käesoleval juhul tuvastatud rikkumise tagajärjed era- ja avalikele huvidele oleksid sama negatiivsed kui siis, kui direktiiv 2019/1937 oleks täielikult üle võtmata (vt selle kohta 25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punkt 92).

86 Ungari teatatud sätted asuvad siiski riigisiseses õiguskorras eri aktides ega sisalda vastupidi sellele, mida on nõutud direktiivi 2019/1937 artikli 26 lõikes 3, sõnaselget viidet direktiivis ette nähtud kaitsele.

87 Liidu õiguse rikkumisest teavitavate isikute kaitset käsitlevate selgete erinormide – nagu see kaitse on ette nähtud direktiivis 2019/1937 – puudumine takistab aga nende isikute tõhusat kaitset ning võib seega kahtluse alla seada liidu õiguse ühetaolise ja tõhusa kohaldamise direktiiviga hõlmatud valdkondades (25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punkt 94).

88 Nagu käesoleva kohtuotsuse punktis 78 märgitud, aitab direktiiv 2019/1937 – nähes ette nende isikute kõrgetasemelise kaitse, kes teavitavad liidu õiguse rikkumisest tööalases kontekstis – ära hoida avalike huvide kahjustamist eriti tundlikes valdkondades, nagu riigihanked, rahapesu ja

terrorismi rahastamise tõkestamine, keskkonnakaitse või liidu finantshuvid (25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punkt 95).

89 Ent nagu on käesoleva kohtuotsuse punktis 79 märgitud, ei pruugi tõhusa kaitse puudumise korral isikud, kes on nendes valdkondades liidu õiguse rikkumisest teadlikud, julgeda rikkumisest teatada, kuna sel juhul võidakse nende suhtes rakendada survemeetmeid (25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punkt 96).

90 Järelikult, arvestades eesmärki, mis on sätestatud direktiivi 2019/1937 artiklis 1 koostoimes direktiivi põhjendusega 1, on selle direktiivi täielikuks ja täpseks ülevõtmiseks vajalike õigus- ja haldusnormide vastu võtmata jätmine eriti raske rikkumine (25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punkt 97).

91 Mis puudutab Ungari viidatud kergendavaid asjaolusid, siis tuleb rõhutada, et argumendil, et selle liikmesriigi suhtes on esimest korda ELTL artikli 260 lõike 3 alusel algatatud liikmesriigi kohustuste rikkumise menetlus, ei ole mingit seost direktiivi 2019/1937 üle võtmata jätmise tagajärgedega era- ja avalikele huvidele. Pealegi pidi see liikmesriik kohtuasjas C-310/12 end nimetatud sätte alusel esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi vastu kaitsma kuni hetkeni, mil komisjon loobus oma hagist seetõttu, et Ungari teatas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiivi 2008/98/EÜ, mis käsitleb jäätmeid (ELT 2008, L 312, lk 3), täielikust ülevõtmisest.

92 Lisaks nähtub väljakujunenud kohtupraktikast, et liikmesriik ei saa aluslepingust tulenevate kohustuste täitmata jätmist põhjendada sellega, et ka teised liikmesriigid rikuvad oma kohustusi (11. juuli 2018. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Belgia, C-356/15, EU:C:2018:555, punkt 106 ja seal viidatud kohtupraktika).

93 Seetõttu ei saa Ungari oma rikkumise raskust leevendava asjaoluna tugineda viivitusele, mis tekkis teatud liikmesriikidel direktiivi 2019/1937 ülevõtmisel.

94 Teisena on seoses rikkumise kestuse hindamisega oluline meelde tuletada, et selle ajavahemiku alguse puhul, millest tuleb lähtuda põhisumma kindlaksmääramisel, ei tule liikmesriigi kohustuste rikkumise kestuse hindamisel aluseks võtta mitte kuupäev, mil möödus komisjoni põhjendatud arvamuses määratud tähtaeg, vaid kuupäev, mil möödus kõnealuses direktiivis ette nähtud ülevõtmistähtaeg, s.o 17. detsember 2021 (25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punkt 80 ja seal viidatud kohtupraktika).

95 Vaidlust ei ole aga selles, et Ungari ei olnud direktiivi 2019/1937 artikli 26 lõikes 1 ette nähtud ülevõtmistähtaja möödumisel ehk 17. detsembriks 2021 vastu võtnud kõiki vajalikke õigus- ja haldusnorme, mis oleksid võimaldanud selle direktiivi konkreetselt ja täies ulatuses üle võtta, ega seega ka nendest normidest komisjonile teatanud, vastupidi direktiivi artikli 26 lõikes 3 sätestatule. Sellest järeldub, et kõnealune liikmesriigi kohustuste rikkumine, mis lõppes alles 24. juulil 2023, kui jõustusid 2023. aasta XXV seadus ja valitsuse dekreet nr 225/2023, vältas üle pooleteise aasta.

96 Mis puudutab kolmandana asjaomase liikmesriigi maksevõimet, siis nähtub Euroopa Kohtu praktikast, et – ilma et see piiraks komisjoni võimalust teha ettepanek mitmel kriteeriumil põhinevate rahaliste karistuste määramiseks, et eelkõige säiliks mõistlik erinevus liikmesriikide vahel – selle riigi maksevõime hindamisel ning piisavalt hoiatavate ja proportsionaalsete karistuste kindlaksmääramisel tuleb tugineda selle riigi SKP-le kui peamisele tegurile, et tõhusalt vältida tulevikus sarnaste liidu õiguse rikkumiste kordumist (25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punkt 81 ja seal viidatud kohtupraktika).

97 Sellega seoses on Euroopa Kohus korduvalt leidnud, et arvesse tuleb võtta liikmesriigi SKP viimase aja arengut selle päeva seisuga, mil Euroopa Kohus hindab faktilisi asjaolusid (25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punkt 82 ja seal viidatud kohtupraktika).

98 Käesoleval juhul on tegur n, mis väljendab asjaomase liikmesriigi maksevõimet võrreldes teiste liikmesriikide maksevõimega ja mida komisjon kohaldas 2023. aasta teatise punktide 3.4 ja 4.2 alusel, määratletud kui järgmise kahe näitaja kaalutud geomeetriline keskmine: asjaomase liikmesriigi SKP võrreldes liikmesriikide keskmise SKPga (mis moodustab teguri n arvutamisel kaks kolmandikku) ja asjaomase liikmesriigi rahvaarv võrreldes liikmesriikide keskmise rahvaarvuga (mis moodustab teguri n arvutamisel ühe kolmandiku), nagu tuleneb käesoleva kohtuotsuse punktis 11 mainitud võrrandist. Komisjon põhjendab seda teguri n arvutamise meetodit nii eesmärgiga säilitada liikmesriikide tegurite n vahel mõistlik erinevus võrreldes arvutusega, mis põhineb üksnes liikmesriikide SKP-l, kui ka eesmärgiga tagada teguri n arvutamisel teatud stabiilsus, kuna rahvaarv tõenäoliselt igal aastal märkimisväärselt ei muutu (25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punkt 83 ja seal viidatud kohtupraktika).

99 Euroopa Kohus on siiski leidnud, et asjaomase liikmesriigi maksevõime kindlaksmääramisel ei saa võtta teguri n arvutamise meetodis arvesse demograafilist kriteeriumi 2023. aasta teatise punktides 3.4 ja 4.2 ette nähtud viisil (vt selle kohta 25. aprilli 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Poola (rikkumisest teavitajate direktiiv), C-147/23, EU:C:2024:346, punktid 84–86).

100 Järelikult, vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktis 96 meenutatud kohtupraktikale ja kuna puudub asjakohane kriteerium, mille komisjon oleks välja toonud, et tagada arvutamise stabiilsus ja säilitada liikmesriikide tegurite n vahel mõistlik erinevus, tuleb põhisumma suurus kindlaks määrata Ungari viimase kolme aasta keskmist SKPd arvesse võttes.

101 Neid kaalutlusi silmas pidades ja lähtudes kaalutlusõigusest, mis Euroopa Kohtul on tulenevalt ELTL artikli 260 lõikest 3, milles on ette nähtud, et Euroopa Kohus ei või põhisumma määramisel ületada komisjoni määratud summat, tuleb asuda seisukohale, et hoidmaks tõhusalt ära seda, et tulevikus korduksid direktiivi 2019/1937 artikli 26 lõigete 1 ja 3 rikkumisega sarnased rikkumised, mis kahjustavad liidu õiguse täielikku tõhusust, tuleb määrata põhisumma suurusega 1 750 000 eurot.

Kohtukulud

102 Euroopa Kohtu kodukorra artikli 138 lõike 1 kohaselt on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna komisjon on kohtukulude hüvitamist nõudnud ja Ungari on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb viimase kohtukulud jätta tema enda kanda ja mõista temalt välja komisjoni kohtukulud.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kuues koda) otsustab:

1. **Kuna Ungari ei olnud Euroopa Komisjoni 22. juuli 2022. aasta põhjendatud arvamuses määratud tähtaja möödumisel vastu võtnud kõiki õigus- ja haldusnorme, mis on vajalikud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2019. aasta direktiivi (EL) 2019/1937 liidu õiguse rikkumisest teavitavate isikute kaitse kohta järgimiseks, ega olnud seega komisjonile neist normidest teatanud, on see liikmesriik rikkunud direktiivi artikli 26 lõigetest 1 ja 3 tulenevaid kohustusi.**

2. **Mõista Ungarilt Euroopa Komisjoni kasuks välja põhisumma suurusega 1 750 000 eurot.**

3. **Jätta Ungari kohtukulud tema enda kanda ja mõista temalt välja Euroopa Komisjoni kohtukulud.**

Allkirjad